Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 20 | Vilnius 1938 m. liepos 8 d. | Pirmi metai

ŠIAURĖS-RYTŲ ŽEMĖS

Lenkų spaudoje ir netgi oficialiai Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijose yra vadinamos Š i a u r ė s—R y t ų ž e m ė. Abiejų šių vaivadijų klausimas ypač pasidarė aktualus prieš porą metų, kada vienas ministerių, kalbėdamas apie visos valstybės padėtį, Lenkiją suskirstė į dvi dalis: A ir B. Savaime aišku, kad Šiaurės-Rytų Žemės buvo priskirtos prie Lenkijos B. Toksai suskirstymas pasidarė dar ryškesnis po to, kai dabartinės vyriausybės sumanymu buvo nutarta paskirti didelės pinigų sumos įvairioms investicijoms. Absoliutė investicinių lėšų dalis atiteko Lenkijai A, o pirmoje eilėje vadinamajam „Pramonės Centrui" (COP), kuris steigiamas valstybės viduryje, su centru Sandomiriaus mieste.

Susidarius tokiai padėčiai, Šiaurės-Rytų žemėse esanti lenkų spauda, be pažiūrų skirtumo, pradėjo reikalauti lygybės, įrodinėdama, kad šis kraštas turi ne mažiau nuopelnų valstybės atstatymo srityje, negu Lenkija A. Kėlė šį klausimą ir Šiaurės-Rytų žemių atstovai Lenkijos seime ir šiaip veikėjai.

Pagaliau pernai gruodžio mėnesį Vilniuje tuo tikslu buvo sukviesta ekonomiško pobūdžio konferencija, kurioje dalyvavo ir dabartinis Lenkijos finansų ministeris inž. Kviatkovskis. Kalbamoje konferencijoje buvo apsvarstyti svarbiausi klausimai, susiję su Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijų ekonominio gyvenimo pagerinimu. Tačiau po konferencijos nebuvo juntama, kad būtų kiek labiau pagerėjusi šio krašto ekonominė būklė. O nepagerėjo todėl, kad nebuvo gauta didesnių kreditų, be kurių neįmanomi jokie platesnio masto investiciniai darbai.

Antra ekonominių negalavimų priežastis esanti ta, kad iš šio krašto prekių išvežimas esąs labai brangus, nes Gdynios uostas toli, o su Lietuva iki šių metų liepos 1 dienos tiesioginio susisiekimo geležinkeliais nebuvo.

Paskutiniu metu padėtis lyg pradėjo aiškėti. Tačiau atsirado žmonių, kuriems jau nepatinka tiesioginis susisiekimas su Lietuva, nes tai esą galįs pakenkti Gdynios uostui. Šiuo reikalu labiausiai nervinasi „Kurjer Wileński", kurį redaguoja, jei neklystame, vietos lenkai, vadinamieji „tuteišais". Kas kas, bet šio laikraščio ir redaktoriai ir jo globėjai, rodos, turėtų džiaugtis, kad prasidėjus tiesioginiam susisiekimui su Lietuva, iš Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijų galima bus šis tas ne tik į Lietuvą išvežti, bet Lietuva gali būti pigus tranzito kraštas. Tuo tarpu „Kurjer Wileński" šio mėn. 5 dieną šitaip nerimastauja:

„Kai šis kraštas galės naudotis naturaliais uostais: Klaipėda ir Liepojumi, susidarys Lenkijos geležinkeliams rimto pavojaus, nes tuo būdu galima aplenkti Gdynios uostas ir gali sumažėti pervežimas Lenkijos geležinkeliais tranzito per Lietuvą sąskaiton".

Keistas „tuteišių" galvojimas! Nebuvo santykių su Lietuva — blogai, nes iš Šiaurės-Rytų žemių nebuvo pro kur pigiai išvežti prekių; dabar santykiai yra — vėl blogai, nes tranzitas per Lietuvą pakenksiąs Gdyniai.

Vertindami tokį „Kurjer Wileński" redaktorių galvojimą, nesuklysime pasakę, kad jiems visiškai nerūpi šio krašto ekonominė žmonių gerovė. Laimė betgi, kad tai, ką šis laikraštis prie kiekvienos aplinkybės taikydamasis rašo, nieks neima domėn. Neims gal atitinkami veiksniai domėn ir aukščiau pacituoto pasiūlymo ir viską padarys, kad šių vaivadijų ekonominė gyventojų padėtis pagerėtų.

Pagerėjimo galima laukti ne tik nuo galutinių su Lietuva santykių sunormavimo, bet ir nuo didesnio šiomis vaivadijomis susirūpinimo. Štai spaudos pranešimu, šio mėn. 5 dieną Varšuvoje įvyko svarbus atsakingų politikų pasitarimas dėl Šiaurės-Rytų žemių. Tame pasitarime buvo nuodugniai apsvarstyta šio krašto ekonominė būklė ir prieita išvadų, kad vyriausias laikas suteikti šioms vaivadijoms didesnes pašalpas, už kurias galima būtų organizuoti platesnio masto investiciniai darbai, kur gautų uždarbio daugelis gyventojų.

Spaudos pranešimu, pasitarimų metu, apsvarsčius Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijų ekonominę būklę, buvo nutarta paskirti Vilniaus vaivadijai — 15.000.000 auksinų ir Naugardėlio vaivadijai 8.000.000 auksinų.

Visi kalbėtojai pažymėjo, kad Šiaurės-Rytų žemių reikšmė ypač sustiprėjo po to, kai buvo užmegsti diplomatiniai santykiai su Lietuva ir todėl šiam kraštui esą nutarta paskirti didesnės pašalpos viešiesiems darbams organizuoti.

Kas naujo Čekoslovakijoje

Spaudos pranešimu, Čekoslovakijos vyriausybė nariai vis dar veda pasitarimus su tautinių mažumų atstovais. Kokie yra visų tų pasitarimų vaisiai, tuo tarpu nežinia. Pranešama tik, kad vyriausybė atsisakius išpildyti kai kuriuos vokiečių reikalavimus, nuo kurių Sudetų vokiečių vadai nenori atsisakyti. Įdomu ir tai, kad Henleinas nenori nė klausyti apie bendradarbiavimą su kitų tautinių mažumų atstovais, bet varo akciją prieš Čekoslovakiją atskyrai.

Iš to daroma išvada, kad Čekoslovakijos vokiečiams rūpi ne jų tariamai blogos padėties pagerinimas, bet kas kita.

Taip pat dar neaišku, kad bus paskelbtas tautinių mažumų statutas. Jo paskelbimo ypač laukia Prancūzijos ir Anglijos politikos vairuotojai, kurie deda visas pastangas geruoju užbaigti ginčą, nieko gero nepranašaujantį tarp Vokietijos ir Čekoslovakijos.

Grįžo gen. Stachevičius

Jau „Aide" buvo minėta, kad Lenkijos vyriausiojo štabo viršininkas gen. Stachevičius buvo išvykęs į kai kurias Baltijos valstybes, revizituodamas tų valstybių vyriausiųjų štabų viršininkus, kurie pernai buvo atvykę į Lenkiją ir dalyvavo manievruose.

Gen. Stachevičius lankėsi Rygoje, Taline ir Elsinkyje, visur iškilmingai priimamas. Spaudos pranešimu, visose trijose valstybėse gen. Stachevičius buvo priimtas ir tų valstybių prezidentų. Į Varšuvą gen. Stachevičius sugrįžo šio mėn. 5 dieną.

Lenkų spauda, o taip pat ir kai kurie užsienio laikraščiai šiai vyriausiojo Lenkijos štabo viršininko kelionei priduoda didelės reikšmės.

Žydai nenusileidžia arabams

Palestinoje tikras karas

Prieš kelias dienas viename Palestinos miestelyje buvo nušautas žydas. Palestinos gyventojai žydai ryžosi atkeršyti arabams, ir Jeruzalės mieste buvo mesta bomba į arabų autobusą. Trys arabai buvo užmušti vietoje, septyni sužeisti.

Tą pačią dieną Jeruzalėje buvo nušauti dar 3 arabai. Be to, ir kitose Palestinos vietose žydai pradėjo terorą, šaudydami prie kiekvienos progos į arabus. Kartu pranešama, kad sustiprėjus tarpusavei arabų ir žydų kovai, tenka nukentėti ir anglams, kurių netik policija, bet ir kariuomenė dažnai priversta yra susišaudyti ne gausiais partizanų būriais, kurie siaučia visame krašte gerai apsiginklavę.

Podraug pranešama, kad arabai, keršydami žydams už keliolikos arabų nušovimą, daugelyje vietų užpuolė žydus ir kelis užmušė; sužeistų yra keliosdešimtys.

Ryšium su šiais kruvinais įvykiais, anglų valdžia keliuose miestuose paskelbė karo stovį ir visoje Palestinoje suareštavo daug arabų ir žydų.

Papildomai pranešama, kad šio mėn. 6 dieną Haifos mieste vėl įvyko kruvinų susirėmimų, kurių metu žuvo 0 žmonių ir 50 buvo sunkiai sužeista.

Manoma, kad prasidėjusios Palestinoje kruvinos kovos tarp žydų ir arabų gali sukelti naminį karą.

Ko užsimanė Sovietų Rusijos vadai

Paskutiniu metu Sovietų Rusijos vaidmuo tarptautinėje politikoje žymiai nukrito, nes sušaudžius beveik visus diplomatus, jų vietas užėmė jauni neprityrę žmonės, kurie, kaip sako dabartinio Rusijos gyvenimo žinovai, beveik visi yra G. P. U. agentais. Be to, visos valstybės pradėjo kritiškai žiūrėti į Sovietų Rusiją dar ir todėl, kad jos vadai vis dar kalba apie pasaulinę revoliuciją, nors toms kalboms patys netiki.

Atsidūrusi keblioje padėtyje, Sovietų Rusija imasi visų priemonių, kad įsistiprinus politiniame Europos gyvenime, kur su jos nuomone vis mažiau skaitomasi.

Gelbėdami savo padėtį, Sovietų Rusijos vadai nutarė pabaidyti Europą savo ...laivynu. Kaip žinia, Rusijos karo laivynas nei iki revoliucijos, nei bolševikų viešpatavimo metu jokios beveik reikšmės neturėjo ir neturi. Todėl dabar norima pastatyti didelis karo laivynas. Vyriausias Sovietų Rusijos tarybos pirmininkas Kalinīnas pasakė Leningrade kalbą, kurioje pareiškė, kad Sovietų Rusijos naujį laivai turi būti geriausi visame pasaulyje ir būtinai reikalinga pralenkti visas Europos didžvalstybes.

Su Anglija sunku kovoti

Paskutiniu metu Europos spaudoje daug buvo rašoma apie Vokietijos vyriausybės atsisakymą mokėti Austrijos skolas. Austrija po Didžiojo karo, neturėdama pinigų, skolinosi, kur galėdama. Daugiausiai pasiskolino Anglijoje. Dabar, kai Austrija galutinai yra prijungta prie Vokietijos, kilo klausimas, kas mokės Austrijos skolas. Vokietijos vyriausybė kelis kartus pareiškė, kad ji senų Austrijos skolų nemokėsianti, nes tos skolos esą buvusios politinio pobūdžio.

Iš karto buvo manoma, kad anglų paskolintos didelės pinigų sumos pražus. Bet dabar paaiškėjo, kad anglai nenusileido ir privertė vokiečius mokėti ne tik visas Austrijos skolas, bet ir sutartimis numatytus procentus.

Lietuvos pasiuntinys min. Škirpa lankėsi pas užsienių reikalų ministerį Beką

Varšuvos spaudos pranešimu, Lietuvos pasiuntinys min. K. Škirpa šio mėn. 4 dieną buvo apsilankęs pas Lenkijos užsienių reikalų ministerį Beką.

Tęsiamos Lietuvos derybos su Vatikanu

Arkivyskupas Skvireckas bus paskirtas kardinolu

Prancūzų dienraštis „Le Temps" apie derybas tarp Vatikano ir Lietuvos vyriausybės taip rašo:

„Derybos tarp Lietuvos ir Vatikano, kurios nesenai prasidėjo Ryme eina abipusio susitarimo atmosferoje. Tikimasi, kad artimiausioje ateity nesusipratimai tarp Lietuvos vyriausybės ir Šventojo Sosto dėl konkordato bus pašalinti. Lietuvos vyriausybę derybose atstovauja įgaliotas ministeris Čarneckis, tačiau šiomis dienomis Ryme laukiamas ir užsienio reikalų ministeris Lozoraitis, kuris pats atvyks pasirašyti susitarimą. Kai tik susitarimas bus pasirašytas, arkivyskupas Skvireckas bus paskirtas kardinolu, ko kaip tik laukia visų Baltijos valstybių katalikai".

Kiekvienas malonumas kaštuoja

Pasaulinė Paryžiaus paroda davė milijardus nuostolių

Pastatyti 1937 metų parodai atsiėjo nepigiai, bet ir jai išardyti prireikė stambių lėšų. Biudžete išlaidos parodai likviduoti nustatytos 495.000.000 frankų. Be to, bus dar reikalinga apie 35.000.000 frankų darbams užbaigti statant naują Trokadero teatrą ir Dekoratyvinio meno muziejų.

Pačioje pradžioje niekas neabejojo, kad paroda duos stambių nuostolių. Tačiau deficitas pasirodė žymesnis negu tatai galima buvo spėti. Paroda buvo atidaryta pasivėlavus, turistų antplūdis pasirodė ne toks didelis, parodos nugriovimo laikui smarkiai pabrango darbo rankos. Trumpai sakant, Paryžiaus paroda davė deficitą, kur, galima nustatyti esant 1.474.000.000 frankų. Tą deficitą turi išlyginti valstybė.

Kiek Lietuvoje yra draugijų

Kauno laikraščių žiniomis, dabar Lietuvos Valstybėje lietuviai turi 311 draugijų (draugijų centrai, be padalinių), žydai 215, latviai 18, rusai 16, vokiečiai 15, lenkai 10, gudai 3, estai (Estijos piliečiai) 1, ukrainiečiai 1 ir karaimai 1 draugija. Be to, yra 170 įvairių draugijų centrų, kurių nariais gali būti įvairių tautybių žmonės. Iš viso Lietuvoje yra 761 draugijų centras.

Iš grynai lietuviškų draugijų centrų yra daugiausia kultūrinių — 79, labdarybės 65, ekonominės 28. Lenkai turi 4 ekonominių draugijų centrus, 5 kultūrinių ir 1 ekonominį. Žydai 43 labdarybės, 78 savišalpos, 42 kultūros, 17 ekonominių.

Lietuvos kooperatyvai padarė milijardinę apyvartą

Šio mėn. 3 dieną visame pasaulyje buvo paminėta tarptautinė kooperacijos diena. Ta proga Kauno dienraščiai padavė įdomių žinių apie Lietuvos kooperatyvus. Tomis žiniomis, 1938 m. sausio 1 d. iš viso Lietuvoje būta įregistruota 1.355 kooperatyvų. Tarp jų 268 kredito kooperatyvai, 103 miesto krašto ir 45 tarnautojų taupm. skol. kasos; 184 prek. kooperatyvai (140 ž. ū. kooperatyvai, 32 vart. b-vės ir ž. ū. draugijų); 192 koop. pieninės. Šios trys grupės yra stambiausios ir tvirčiausios. Su Klaipėdos kraštu jų skaičius siekia 800 b-vių. Likusias bendroves sudaro daugiausia įvairios draugijos žemės ūkio kultūros tikslais.

Kredito kooperatyvuose šiandien sutelkta 120.000 narių, 16.000.000 lt. savų lėšų, 80.000.000 lt. išduota paskolų ir 62.000.000 lt. surinkta indėlių.

Prekybos kooperatyvai Lietuvos valstybės gyvenime jau yra padarę apie 1 milijardą 100 milijonų litų apyvartos. Tad jei jie gamintojui ir vartotojui sutaupė tik 1%, tai sudaro jau 11 mil. litų, o jei 5%, tai — 55 mil. lt. Kooperatinių pieninių darbo rezultatai yra tokie: nuo 1923 m. surinkta pieno 2.391,4 milijonai kg., pagaminta sviesto 97,5 mil. kg. Nuo 1924 m. iki 1983 m. sausio 1 d. eksportuota 99.661,3 tūkst. kg. sviesto už 363.591 tūkstantį litų, iš to kiekio kooperatyvams teko 88.193,6 tūkst. kg.

Kaip matyti ir šių skaičių, kooperatyvai Lietuvoje turi nepaprastai didelės ekonominės reikšmės. (Plačiau apie kooperatyvus bus parašyta kitame „Ūkininko" Nr.)

Vilniuje palaidotas Vytautas Vileišis

Pernai liepos mėnesio 5 dieną Kaune staiga mirė buv. Lietuvos susisiekimo ministeris ir Lietuvos pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Latvijai inž. Vytautas Vileišis. Jis buvo palaidotas Kauno kapinėse. Laidotuvės buvo iškilmingos, tačiau jo palaikams vieta Kauno kapinėse pasirinkta tik laikinai. Vykdant velionies valią jo palaikai turėjo būti atvežti į Vilnių ir čia palaidoti Rasų kapinėse, jo tėvų koplytėlės kriptoje.

Taip ir įvyko. Minint jo mirties metines sukaktuves, buvo pasistengta pagerbti jo atminimą pervežimu jo palaikų į Vilnių, į jo paties numatytą vietą.

Kaip matyti iš turimų žinių, a. a. Vytautas Vileišis su Vilniumi buvo susirišęs beveik visą savo gyvenimą. Čia jis lankė gimnaziją, čia gyveno ir ruošėsi ateities darbams. Jo tėvui, a. a. Petrui Vileišiui kovojant rusų laikais už lietuvių tautos teises ir už jos spaudos laisvę, jaunas Vytautas turėjo progos pirmiausia pažinti ir suprasti, kas yra skriauda, kokiais tikslais ji kitiems daroma ir kokių ji gali susilaukti vaisių. Jau tuomet jis suprato, kad *tautų ir valstybių sugyvenime reikia daugiau rodyti palankumo ne žodžiais ir pažadais, bet darbu, kitų supratimu ir ramiu, kultūringu elgesiu, nestelbiant jų skirtingų įsitikinimų, jų siekių ir idealų.*

Ir todėl nenuostabu, kad velionis buvo gerbiamas ne vien savo tautiečių, bet ir kitataučių. Jam mirus, prieš jį nusilenkė visų Lietuvos kaimyninių tautų galvos. Jo atminimą pagerbė visos Pabaltės spauda.

Vilniuje Rasų kapinėse velionies tėvas Petras Vileišis rusų laikais buvo pasistatęs gražią, visas kapines puošiančią koplytėlę, kur norėjo priglausti savo, savo žmonos ir savo artimesnių giminių kaulus. Likimas lėmė, kad, jam mirus, iš karto jo paskutinės valios išpildyti nebuvo galima. Tačiau po kelerių metų tėvo noras buvo išpildytas. Velionis Vytautas Vileišis, palaidojęs tėvo pasirinktoje vietoje savo motiną, pasistengė ir tėvo palaikus prie jos atvežti. Taip ir padarė. Jis atliko savo, kaipo sūnaus, pareigą, lyg nujausdamas, kad vėliau gal jis jau nebegalėsiąs pagerbti savo tėvų atminimo, ir priglausti jų palaikų ten, kur jų buvo norėta...

Pagaliau, įvyko taip, kad po trijų metų štai ir jo palaikai įmūrijami į tą pačią kriptą... Jos sienoje atsiranda dar vienas lietuviškas užrašas.

A.a. inž. Vytautas Vileišis

Apie a. a. Vytauto Vileišio palaikų atvežimą Vilniuje buvo sužinota iš anksto. Tik nebuvo tiksliai žinoma atvežimo valanda. „Aide" įdėtas pranešimas apie numatytas pamaldas ir laidotuves pasirodė esąs netikras. Liepos 5 d. iš ryto 10 val. į Rasų kapines susirinkęs gausus Vilniaus lietuvių būrys turėjo išsiskirstyti ir vėl ateiti po pietų. Laukta buvo nuo 14 iki 18 valandos. Susirinkusiųjų tarpe buvo uždarytojo Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas p. K. Stašys, Latvijos konsulas Donas, buv. Vilniaus universiteto rektorius prof. Stanevičius, amerikietis lietuvis Švedas, Vilniaus Miesto storastijos atstovai ir kt.

Kauniečiai atvažiavo keliais automobiliais ir autobusais — iš viso 83 žmonės. Prieky vežtas karstas Vilniaus lietuvių pasitiktas su gėlių vainikais. Kartu atvežta daug vainikų ir iš Kauno. Susidarė jų ilga virtinė. Jų priekyje buvo nešami velionies kryžiai ir ordinai. Karstą nešė kauniečiai ir vilniečiai. Paskui jį ėjo velionies žmona, giminės, atvažiavę kauniečiai ir daug vietos lietuvių.

Kapinėse karstas pirmiausia buvo pastatytas Vileišių koplytėlėje, kur kun. Pr. Bieliauskas atlaikė trumpas gedulines pamaldas. Po to karstas išneštas ir įstatytas į paruoštą kriptą. Čia kun. Pr. Bieliauskas, atlikęs paskutinį bažnytinį patarnavimą, pasakė pritaikintą kalbą, suminėdamas velionies gyvenimą, jo pavyzdingo būdo savybes, jo prisirišimą prie Vilniaus ir jo visus gerus darbus.

Po pamokslo velionies artimieji atidavė jam paskutinę pagarbą, ir kripta buvo užmūryta.

Laidotuvių dalyviai sugiedojo „Angelas Dievo" ir mūsų tautos himną.

Didelės audros

Šiemet ir pavasarį ir dabar, prasidėjus vasarai, nebuvo pastovaus oro: tai karšta, tai vėl šalta. Be to, dabar daugelyje vietų ištinška didelės audros, kartais praūžiančios su perkūnijomis.

Telegramų pranešimu, šiuo metu audros su perkūnijomis įvyksta daugelyje Europos valstybių ir visur pridaro nepaprastai didelių nuostolių. Panašių audrų paskutiniu metu įvyko ir mūsų krašte.

Pavyzdžiui, šio mėn. 4dieną prieš piet Vilniuje ir visose miesto apylinkėse siautė didelė audra su lietumi ir perkūnijomis.

Priemiesčiuose, ypač žemose vietose, kur gatvės nesukanalizuotos, vanduo plačiai buvo išsiliejęs. Dėl audros per visą valandą buvo nutrauktas susisiekimas telefonu. Tą pačią dieną netoli Vilniaus Burbiškių dvare perkūnas užmušė 12-kos metų piemenį Petravičių.

Pranešama taip pat apie didelį viesulą Varėnos apylinkeje,kur krito ledai pupų didumo ir padarė nemaža nuostolių ūkininkams. Keliose vietose buvo nuplėšti stogai ir išvartyti medžiai.

Pagaliau šio mėn. 4 dieną ištiko baisi audra Pastavų apskritį(Vilniaus vaivadija). Tą dieną popietinėmis valandomis kilo baisus viesulas, nuo kurio nukentėjo apie 50 namų ir ištiko keliolika gaisrų. Be to, viesulas išvertė daug medžių ir telegrafų stulpų. Kobilniko ir Miadzolo valsčiuose nukentėjo ir bažnyčios.

Viesulo metu žuvo 5 žmonės Nuostolių padaryta labai daug.

K.

Baigiama ruoštis tautinei olimpiadai

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas" apie baigiamąjį pasiruošimą pirmajai lietuvių tautinei sporto olimpiadai rašo šitaip:

„Tautinė olimpiada didžioji mūsų sporto ir tautinės vienybės šventė, kaip žinoma, prasideda liepos 16 — 17 d. Olimpiadą atidarys Vyriausias jos Globėjas Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, dalyvaujant gausingiems svečiams iš užsienio.

Visų užsienio lietuvių kolonijų sportininkai yra įsirašę aktyviai dalyvauti olimpinėse varžybose. Daugiausia jų atvyks iš kaimyninės Latvijos, kurios lietuviai siunčia beveik visų sporto rūšių atstovus. Tačiau nemaža sportininkų atvyks ir iš Šiaurės Amerikos, Pietų Amerikos ir Didžiosios Britanijos. Į olimpiadą yra atvykę ir dar atvyks ir šiaip daug mūsų užsienio tautiečių. Tik sportininkų ir tautiškų šokių šokėjų olimpiadoje iš viso dalyvaus apie 2.000 žmonių. Jiems visiems yra parūpinti butai. Keliasdešimt tūkstančių svečių laukiama ir iš provincijos, nes geležinkelio tarifai į olimpiadą vykstantiems lankytojams pusiau papiginami (sportininkams — $87^1/_2$%). Atvykstančioms ekskursijoms gali susidaryti nakvynių sunkumų, tad Olimpinis Komitetas pageidauja, kad ekskursijos apie savo atvykimą iš anksto praneštų komiteto butų tarnybai. Ji tuo atveju nakvynes parūpins.

Komitetas pasistengtų, kad olimpiados lankytojai turėtų kuo daugiausia lengvatų. Todėl, nežiūrint didelių olimpiados išlaidų, įėjimo kainos į olimpiadą bus prieinamos. Tiems, kurie norės sekti visą olimpiados eigą, papiginimai bus dar didesni, nes bus nuolatiniai bilietai.

Olimpiados varžybos įvyks tokia tvarka: lengvosios atletikos varžybos bus liepos 17 — 21 d., bokso — liepos 20 — 23, sunkumų kilnojimo — liepos 21 — 23, krepšinio — liepos 26 — 30, futbolo — liepos 26 — 28, ir 31, tinklinio liepos 26 — 30, plaukymo — liepos 21 — 24, vandensvydis — liepos 21 — 24 d., lauko teniso — liepos 18 — 21, stalo teniso — liepos 21 — 24, šaudymo — liepos 25 — 30, žirginio sporto — liepos 22 — 24, oro sporto — liepos 24 — 30, buriavimo — liepos 24 — 30, laivų regata — liepos 28 — 30, dviračių sportas — liepos 25 — 27 d. Be šių varžybų, bus dar tautiški šokiai. Jie įvyks per olimpiados atidarymą. Atliks 500 geriausių šokikų. Visos varžybos vyks Kaune, išskyrus buriavimą, regatą ir dviračių sportą, kuris įvyks Klaipėdoje.

Paruošiamieji darbai olimpiadai yra labai dideli. Jų daugumas jau atlikta. Žirginio sporto varžyboms, kuriose dalyvaus geriausi kariuomenės ir civilių raitininkai, Kleboniškyje, vandentiekio rajone, įrengiamas modernus hipodromas. Jis bus aptvertas, turės gerą arkliams bėgti taką ir kt. Su Kleboniškiu varžybų metu bus taip pat patogus susiekimas. Arklių lenktynių metu bus lažybos.

Taip pat uoliai tvarkomas valstybinis stadionas. Įrengiama daugiau ir patogiau sėdimų vietų. Sodinami medeliai, pertvarkomi gėlynai, tvarkomos teniso aikštės, iš Perkūno gatvės į stadijoną pravedamas atskiras vandentiekis ir atliekama visa eilė kitų būtinų darbų. Taip pat patobulinimų įvedama šaudykloje ir plaukykloje.

Olimpinis Komitetas taip pat yra išleidęs gražų plakatą, kurį pagamino dail. Burba. Išleistas ir olimpinis ženklelis, kuris kaštuoja 1 lt. ir kuris visuomenėje turi didelį pasisekimą. Užsakyti taip pat pažymimieji olimpiadai ženklai dalyvaujantiems varžybose. Jie bus trijų rūšių: auksinis, sidabrinis ir bronzinis.

Visuomenė labai palankiai sutiko olimpiados rėmimo idėją. Olimpiadai remti fondas auga sparčiai. Be visos eilės stambių aukų, kurias fondui įnešė įstaigos, organizacijos ir užsienio lietuviai, į fondą įsirašo ir šiaip nemaža atskirų visuomenės atstovų, kurie, aukodami 250 lt. tampa olimpiados garbės nariais rėmėjais. Mažiau aukojantieji įrašomi kaip olimpiados nariai rėmėjai. Garbės nariai rėmėjai pažymimi specialiais auksiniais olimpiniais ženkliukais. Toks visuomenės dėmesys ir palankumas laiduoja olimpiadai gražų pasisekimą".

— Liepos 8 d. atidaromos dvi jubiliejinės Lietuvos skautų stovyklos. Šailia Kauno, Jono Basanavičiaus parke, bus berniukų skautų, o Pažaislyje mergaičių skaučių stovyklos, kurios truks iki liepos 18 dienos. Stovykloje dalyvaus ir kitų valstybių skautų atstovai.

— Į Lietuvą atvyksta dar viena Amerikos lietuvių ekskursija — iš viso 74 žmonės.

PETRAS SVYRA. 3)

Iškirstuose baruose

— Naste. Tik žiūrėk. Gyvenimas dažnai žmogų prigauna. Būk tvirta... Pavasarį mūsų džiaugsmui nebūtų ribų, aš turiu tave palikti.. Tu gal jau neatjauti, kaip man tai sunku...

— Pranai...

Vėl pylėsi ašaromis...

— Na, Neverk, Naste. Gal laimė manęs neapleis.

Ji tylėjo. Rankose spaudė veidą.

— Sudiev, Naste. Laikas...

— Pranai...

Jos rankos apkabino jo kaklą, Bučiavo Praną...

— Prany! Sugrįši?! Lauksiu...

— Gyvenk laiminga, Naste. Lauk manęs...

Išsiskyrė...

Ilgam...

Pavasaris nutekėjo upių sraunumais, vasara žmonių prakaitu, vanduo nulėkė staugiančiu vėju, žiema nupyškėjo tvoromis.

Vėl buvo pavasaris. Žalias ir naujas, bet tas pats...

Iškirstuose Eglynų sodžiaus baruose kelmai puvo, o pavasario vėjas švelniai judino atžalų lapus. Jaunos pušelės, beržai, ąžuolai ir eglės mušės iškirstuose baruose.

Ėjo naujas pavasaris!

Apie Praną nieks nekalbėjo. Rodos. visi užmiršo.

Tik motina vakaras į vakarą sukalba „Sveika, Marija..." už sūnų kareivį.

Kiek ji pergyveno per tuos mėnesius, kai Pranas išvažiavo.

Kai visi suminga, motina išeina ant gonkų ir daro kryžius į rytus, šiaurę, vakarus ir pietus... Laimina sūnų ir jo gyvenimą...

— Motin! Ar ne gana tau vaikų? Turi dar dukterį ir kitą sūnų. Gana!

— Visų gaila... Visus myliu... — prataria sudžiūvusios senutės motinos lūpos...

O Nastė? Nastė — jauna!

Ji nori gyventi!..

Nastė!?

Ir vėl žmonės kalba apie Nastę...

Nastę — Prano mergą!

Supaisysi ką žmonės kalba!

Praėjo du pavasariai, praėjo dvi vasaros.

Baigės antra vasara.

Laukuose baigė jau rauti grikius.

Nastė rovė prie kelio grikius. Kelias tai šovė į vieną pusę per miškus į miestelį, o į kitą pusę — į sodžių.

Nastė rovė viena. Tylėdama. Jei kartais kas pravažiuodamas ar paeidamas pasveikindavo, jį trumpai atsakydavo.

Ne taip, kaip pernai, užpernai ir dar anksčiau...

Ir darbas nėjo taip sparčiai. Nastė pasikeitus.

Prabėgo jau jaunystė...

Iš miško išėjo žmogus. Matomai, iš toli keliavo.

Jis ėjo keliu visai nesidairydamas. Lyg visa jam būtų čia pažįstama.

— Niekas per tuos aštuoniolika mėnesių nepasikeitė. Tie patys laukai... — kalbėjo. Tai buvo Pranas. Grįžo iš kariuomenės.

— Jau netoli namai, — džiaugėsi greitindamas žingsnį. — Ten sodžius, tėvai ir ji... Nastė...

Pastebėjo raunančią grikius Nastę. Nepažino. Priėjo arčiau.

— Nastė! — sušuko.

Nastė išsitiesė. Prie jos bėgo žmogus...

— Naste, — vos ištarė Pranas.

— Sugrįžai?... — sveikinosi.

Pranas spaudė Nastę...

Įdubusios Nastės akys žiūrėjo į Praną — jos berną.

— Naste! kas yra tau? Naste... — maldavo Pranas.

Ji neatsakė. Aptemusiomis akimis žvelgė ir toliau į Praną.

— Naste tu tokia subrendus?...

— Aš Pranai... subrendau... — iš akių pasipylė ašaros..

— Kas tau yra, Naste?...

— Pasakys tau... sodžius... Žinai? aš greit būsiu motina... — pratarė pro ašaras Nastė...

Pranas išblyško. Jo rankos šoko į kumštis...

— Motina?!? Tu! Sakyk! Kas?? — prašniokštė sukandęs dantis Pranas.

— Kas? Tas gudas... Vis sakė, kalbėjo, kad turtai jo neturi galo... O aš patikėjau...

Prano kumštys išlėkė į viršų:

— Užmušiu!

Staiga jo rankos nusmuko.

— Toks gyvenimas... — įsmeigęs į tolį akis ištarė Pranas. — Taip manęs laukei?

Nastė kukčiojo.

— Ir ko aš grįžau?! — staugė Pranas, spausdamas rankose galvą — ko grįžau... — kartojo vis ..

— Ko grįžai? Gyvent! — staiga prabilo Nastė.

— Gyvent?! Matai, Naste, koks gyvenimas. Apgaulingas gyvenimas...

— Aš jo auka.. Bet tu iš to mokykis ir kiti tesimoko.

Pranas nesakė nieko. Jo akys beprasmiai smigo grikienon ir slinko Nastės pėdomis... Galvoj ūžė.

— Tau, Pranai, gyvenimas prieš akis! Eik prie jo. Tu ir gražus, ir sveikas, ir laimingas... O aš... ne. Jau priėjau savo baisųjį gyvenimą...

Prano žvilgsnis ėmė klajoti po viršūnes.

Padangių mėlynėmis plaukė balti debesys; miškų medžių viršūnėmis kartu su saule jie gulo kažkur toli, vakaruose... Vakarėjo.

— Taip, Naste. Savo gyvenimą jau pasiekei... O aš einu prie savojo. Rodėsi, kad bendrai mudu džiaugsimės. Deja. Mūsų gyvenimo keliai nesutampa. Toliau mudviem jau nepakeliui... Tu liki prie savojo, o aš eisiu toliau, — prie savojo!

Nastė, nuleidusi galvą, klausės savo berno kalbos.

— Lik sveika ir laiminga...

Jis ėjo toliau. Sodžiun.

Nastės akys ilgai lydėjo Praną — jos berną. O ilgai dar jos lydėtų! Bet miškas prarijo Praną ir miškas atskyrė jį nuo Nastės akių.

Stovėjo nejudėdama ir, rodėsi, kad mato tolstantį savo laimingą ateities gyvenimą.

Pasilenkė prie grikių. Rankos stvarstė grikius, o akys klaidžiojo prie kojų: matė vienišą ir purviną ateities gyvenimą...

Vieną saulėtą rudenio sekmadienio rytą sodžiuje pasklido žinia:

— Klimaičių Nastei gimė vaikas...

Prano ši žinia nesujaudino. Apie tai žinojo. Tik skaudus buvo jam tas rytas! Tą rytą jo merga jau buvo motina...

Išėjo iš sodžiaus. Suko iškirstuosna baruosna. Miško pavėsio jau nebuvo. Iškirstas miškas! Nebent rasi kur paliktą pušelę sėklai...

Iškirstuose baruose buvo pušelės, ant pirštų suskaitomos, paliktos sėklai. Jos vienos matė miško gyvenimą ir jo galą. Jos augins kitą mišką!

Po šakota šlaito pušele sėdėjo Pranas. Po kojomis jo siūbavo jaunas miškas. Vėjas lakstė po jauną mišką. Jį glamonėjo. Ne žmogus... O žmogus neaugintą mišką jo daugelio metų vėl iškirs.

Jis todėl žmogus...

— Žmogus - gamtos viešpats... — galvojo Pranas — Niekšas... Toks jo ir gyvenimas.

Žvilgsnis jo klydo po jauną mišką. Stebėjo. Įsigilinęs stebėjo jauną mišką.

Staiga jo ausis pasiekė šlamesys. Kažkas ėjo. Ėjo prie jo moteris. Nepažino.

— Sveikas Pranai! Nepažįsti manęs? — užklausė toji.

— A... Sveika, panele mokytoja! — sušuko Pranas — Į kursus pas panelę vaikščiojau.

— Prisimenu tai. Gerai tai prisimenu, Pranai. Mėgdavai skaityti knygas. Tiesa?

Mokinių yra, bet mokyklų trūksta

Jau užmiršome tuos laikus, kada mokslas rūpėjo vien tiktai turtingiesiems. Taip pat pat pasibaigė tie laikai, kada prasto kaimiečio vaikui buvo uždaryta durys į bet kurias mokyklas. Šiandien ir mūsų krašte veikia įstatymai, pagal kuriuos kiekvienas vaikas, sulaukęs septynerių metų ne tiktai gali, bet privalo lankyti mokyklą ir baigti jos bent keturius skyrius.

Suprasdami mokslo reikalą, daugelis ūkininkų stengiasi savo vaikus patalpinti į mokyklas. Jiems dar stovi prieš akis baisus vaizdas, kad keli jo vaikai suaugę neįstengs išmisti su savo būsimomis šeimomis ant kelių hektarų nederlingos žemės. Todėl visomis jėgomis, patys atsisakydami nuo skanesnio valgio ir geresnio apdaro, ryžtasi vaikus pamokinti ne tiktai pradžios mokykloje, bet ir vidurinėje, amatų arba net ir aukštesnėje.

Tačiau tie geri ir gražūs pasiryžimai daugeliui lieka vien tiktai svajone ir tai visų pirma todėl, kad trūksta mokyklų. Apie tai aiškiai sako oficialės Vilniaus Kuratorijos žinios, iš kurių matyti, kad ne visi mokiniai gali baigti tas mokyklas, kurias norėtų baigti ir kurioms baigti turėtų jėgų.

Pasirodo, kad mūsų krašte yra didelis trūkumas mokyklų, kad kasmet lieka labai daug mokinių nepriimtų į mokyklas vien dėl vietos stokos. Pavyzdžiui, 1935—37 mokslo metais Vilniaus Kuratorijos ribose šešius pradžios mokyklos skyrius baigė 18.400 mokinių, kurių 5.800 norėjo įstoti į vidurines mokyklas. Bet buvo priimta tiktai 4.500, o 1.300 mokinių dėl vietos mokyklose toliau mokintis negalėjo. 1937—38 mokslo metais šeštame pradžios mokyklos skyriuje buvo 21.000 mokinių. Nors dar tikslių žinių neturima, bet žinoma, kad iš jų mažiausiai 6.500 norėjo įstoti į vidurinę mokyklą, tačiau buvo priimtų nedaugiau kaip 5 000. Taigi ir vėl daugiau kaip 1000 mokinių negalėjo patekti į vidurinę mokyklą.

Norėdami susidaryti aiškesnį vaizdą, pažiūrėkime, kokios sąlygos šiuo atveju yra Vilniaus miesto valstybinėse vidurinėse mokyklose. Pavyzdžiui, šiemet, birželio pabaigoje į Mickevičiaus valstybinę gimnaziją buvo paduota 317 mokinių prašymų. Stojamuosius egzaminus į pirmąją klasę išlaikė 199 vaikai, o priimta tiktai 70, nes tik tiek vietų tėra. Į Zigmanto Augusto valstybinę gimnaziją norėjo įstoti 160 mokinių, egzaminus išlaikė 119, o priimta tiktai 64 mokiniai. Taip tik į šias dvi gimnazijas buvo nepriimta net 174 mokiniai, nors stojamuosius egzaminus išlaikė. Į Ožeškienės moterų gimnaziją norėjo įstoti 304 mergaitės, egzaminus išlaikė 211, o priimta tik 92 mokinės. Jeigu čia dar pacituotume, kiek buvo norinčių stoti ir išlaikė egzaminus Lydos, Brėslaujos, Pastovių, Gardino ir kitos valstybinės gimnazijos, tai pamatysime tą patį vaizdą: norėjo įstoti šimtai, egzaminus išlaike irgi šimtai, bet priimta buvo tiktai keliasdešimtys. Žinoma, privatinėse gimnazijose randama tie patys santykiai tarp norinčių įstoti ir įstojusių, nors čia jau kai kuriais atvejais veikia kitos priežastys, pav., įvairios deklaracijos apie tėvų tautybę, kurias išduoda magistratai ir valsčių viršaičiai.

Amatų mokyklose irgi juntama didelė vietų stoka. Į valstybinę mechanikos ir elektros mokyklą Vilniuje norėjo įstoti 595 mokiniai, bet vietų buvo tiktai 143 mokiniams, todėl net 107 mokiniai nepriimti, nors stojamuosius (konkursinius) egzaminus ir išlaikė. Į valstybinę pirklių gimnaziją mergaitėms norėjo įstoti 300 mokinių, egzaminus išlaikė 150, o priimta tiktai 80 mokinių. Į valstybinę siuvimo gimnaziją (mergaitėms) norėjo įstoti 100, egzaminus išlaikė 63, priimta 40.

Štai keli pavyzdžiai. Čia dar visų nesuminėjome. Bet ir šie pakankamai sudaro aiškų vaizdą. Iš jo matome, kad mokinių yra, bet mokyklų per maža. Ypatingai per maža vidurinių amatų mokyklų.

J.

— O, panele mokytoja!.. Atsiprašau panele, bet juk jūsų jau nuo senai sodžiuje nebuvo. Jums išvažiavus mes netekom mokyklos, o paskui ir skyriaus.

— Taip. Nieko nėra, Pranai — atsiduso Valė.

— Tai ką jūs, panele, veiksite mūsų sodžiuj?

— Mokysiu vaikus privačiai.

— Panelė vėl mokysi?!—sušuko Pranas.

Mokytoja juokės. Ir Pranas juokės.

—.O knygų galėsiu gauti pas jus, panele—užklausė Pranas.

— O kaip gi, Pranai. Galėsi...— atsakė ji.

Iškirstuose baruose pūtė vėjas.

— Ach! Lyg pavasarį! Švelnus vėjas — kalbėjo Valė, taisydama plaukus.

O vėjas pūtė...

— O, panele, ir rudenį kartais papučia švelnus pavasario vėjas, — nusijuokė Pranas.

Staiga surimtėjo. Nuleido akis.

— Pranai, tu apsivylei? Tiesa? — staiga užklausė jo mokytoja.

— Et, panele. Geriau neprisiminti. — Gaila Nastės. Mėgau ją. Pranas raukė kaktą.

Mokytoja Valė žiūrėjo į Praną, sodžiaus berną, pilkomis akimis. Jo plaukuose žaidė vėjas. Gražus...

— Nenusimink, Pranai. Galėsi dar gyvenimu džiaugtis,—tęsė mokytoja.

Stovėjo jiedu po šakota šlaito pušele. Po jų kojomis augo Eglynų sodžiaus iškirstų barų jaunas miškas...

(Galas).

Daugėliškio pieninė stiprus ūkininkų ramstis

Pienininkystė mūsų krašte yra dar labai jauna žemės ūkio šaka. Tiesa, kai kuriose vietose mūsų ūkininkai jau senokai verčiasi pienu; gamina naminiu būdu sviestą ir sūrius ir juos parduoda. Tačiau organizuota pienininkystė ėmė reikštis tik po karo. Buvo įsteigta vienur kitur kooperatinės pieno perdirbimo bendrovės. Bet pirmosioms pieninėms nelabai sekėsi. Mažas buvo ūkininkų susipratimas, pieninės buvo organizuojamos nestipriais pagrindais, todėl daugelis jų subankrutavo, padarydamos ūkininkams—pieninių nariams nuostolių. Garsas apie subankrutavusias pienines greitai pasklisdavo ir kaimyninėse apylinkėse, dėlto jų gyventojai apie pienines ir klausyti nenorėdavo. Taip buvo ir Švenčionių apskr. Čia — Melagėnuose buvo susikūrusi pieninė, kuri, neilgai gyvavusi, subankrutavo, palikdama ūkininkams — nariams mokėti skolas. Po to kai kas mėgino įkurti pieninę Daugėliškyje, tačiau nepavyko, nes ūkininkai nepasitikėjo. Buvo susidariusi nuomonė, kad pienininkystė Švenčionių apskrityje iš viso neturi jokių sąlygų vystytis. Bet išėjo kitaip.

Lietuvių Ūkio Draugijos iniciatyva 1934 m. buvo pradėta organizuoti pieno perdirbimo bendrovės Daugėliškyje ir Pivoruose (Švenčionių apskr.). 1935 m. pradžioje įvyko steigiamieji pieninių susirinkimai Daugėliškyje ir Pivoruose. Daugelis, ypač tie, kurie jau prieš tai buvo mėginę pienines Švenčionių krašte steigti, sakė, kad iš to nieko neišeisią, nes jų daromi mėginimai nenusisekdavę. Bet pranašystės neišsipildė. 1935 m. birželio mėn. 11 dieną pradėjo veikti Daugėliškio pieno perdirbimo bendrovė „Gerovė".

Daugėliškio pieninė pradėjo veikti vos su 100 litrų pieno. Bet juo toliau, juo pieno kiekiai didėjo, narių ir pajų skaičiai augo. Šiandien, po trijų metų gyvavimo, Daugėliškio pieninė išaugo jau į didžiulę pieno perdirbimo įmonę, kuri yra didžiausia Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijose, nes per paskutiniuosius — 1937 m. perdirbo apie 2.500.000 litrų pieno ir nariams išmokėjo per 200.000 auksinų už pieną. Narių pieninė turi daugiau kaip 1000, ir dar jų skaičius vis auga.

Be Daugėliškio ir Pivorų, buvo dar mėginta įkurti pieninės Adutiškyje ir Švenčionyje, bet negauta leidimų (1936 m.). Girdas apie Daugėliškio pieninę greit aplėkė visą apylinkę, todėl žmonės noriai į naujas pienines rašėsi. Deja, negauta leidimų. Daugėliškio pieninės pasisekimais ir geru vardu pasinaudojo ne lietuviai, kurie įkūrė pienines Dūkšte, Rautiškyje, Švenčionyse ir atgaivino subankrutavusią Melagėnų pieninę. Be to, 1937 m. per metinį Daugėliškio pieninės narių susirinkimą buvo siūlyta ir net griežtai reikalauta perkelti Daugėliškio pieninės centrą į Ignaliną, kur esą būsianti padaryta rajoninė pieninė. Tačiau ūkininkai griežtai pasiūlymą atmetė, nes Ignalina, kaip nepieningo rajono centras, visiškai pieninei netinka. Tada buvo įkurta atskira Ingalinoje pieninė, atimta Daugėliškio pieninės nugriebimo punktai Vilionyse ir Biečiūnuose ir priskirta prie Ignalinos. Tuo būdu iš 7 filijų liko tik 5 (Dūdos, Gadiškė, Šulėnai, Ropiškė ir Ceikiniai). Be to, neleista veikti jau suorganizuotoms Pašaminės ir Pelenių filijoms, kurių pirmoji priskirsta prie Švenčionių, o antroji prie Ignalinos pieninės.

Pirmaisiais Ignalinos pieninės veikimo mėnesiais buvo net kiek daugiau mokama už pieno riebumo vienetus, bet ir tas Daugėliškiui nepakenkė. Šiemet nors ir apkarpytom filijom, Daugėliškio pieninė dar daugiau perdirba per dieną pieno, nei pernai (šiuo metu kasdien perdirba per 13 tūkstančių litrų pieno: vien centralėn kasdien pristatoma per 5000 litrų, tuo tarpu Ignalina su visom filijom perdirba tik apie 2000 litrų).

Daugėliškio pieninės pasisekimo paslaptis — tai žmonių pasitikėjimas savo pienine, kurią veda ir tvarko savi žmonės. Pieninė suorganizuota tikrai kooperatiškais pagrindais, nes viskas remiasi savų pajų kapitalu, kurio yra apie 13.000 auks. Nėra ir skolų, todėl nėra pavojaus ir bankrutuoti. Didžiausias pieninės vargas yra tai, kad neleidžiama jei susimechanizuoti — viskas daroma rankomis. Tačiau, jei nebus didesnio sukrėtimo, daugėliškėnai tikisi ir šias kliūtis nugalėti.

Šio mėn. 3 d. buvo Daugėliškio pieninės metinis narių susirinkimas, kuriame priimta pereitų metų veikimo apyskaita ir papildyta valdyba ir taryba. Valdyboje pasiliko tie patys ūkininkai, kurie yra valdyboje nuo pieninės įsikūrimo, būtent: pirm. Antanas Čibiras, vicepirm — Leontina Matkevičienė ir ižd. Mamertas Petkelis. Tarybon priimta 3 nariai, Ceikinių, Šulėnų ir Gadiškės filijų atstovai.

Daugėliškio pieninė, duodama kasmet Daugėliškio apylinkės ūkininkams po porą šimtų tūkstančių auks. pajamų, yra didžiulis ekonominis ramstis ir pagrindas, kurį daugėliškėnai sukūrė vieningu kooperatišku darbu. *Taigi vienybėje galybė!*

M.

Pirmoj eilėj pavyzdingumas

Daug mūsų jaunimo yra dabar sugrižę kaiman atostogų. Vieni gal nenoromis važiavo provincijon, nes mieste smagiau gyventi, kiti su džiaugsmu išdundėjo į kaimą, pas saviškius. O gamta visuomet kiekvieną maloniai nuteika. Ištrūkęs iš miesto kiekvienas gamtos prieglobstyje laisviau jaučiasi ir laisviau elgiasi. Toji elgimosi laisvė paprastai pasireiškia dvejopai: arba išsilaisvinama iš visokių miestietiškų manierų ir prisiderinama prie kaimo įpročių, arba, pajutus didesnę elgimosi laisvę, miestietiškos maneros dar labiau paryškinamos, pabrėžiamos, tartum, tyčia norima parodyti dideliu ponu. Tai yra visai neprotinga ir tuščia. Kultūringas žmogus niekuomet nesiaukštins žemesniųjų tarpe. Jis su kiekvienu pakalbės, pajuokaus, bet taip pat niekuomet per daug nenusižemins. Ir mūsų atostogaująs jaunimas taip pat neturėtų kaimo žmonių akyse nei per daug aukštintis nei nusižeminti. Jis turi mokėti išlaikyti savo autoritetą kaimiečių draugystėj, svečiuose, šokiuose ir su visais, su kuo tik tenka kaime susitikti. Nereikia manyti, kad kaime viskas galima. Mieste daug dalykų nekelia jokio pasipiktinimo, nes taip yra priimta, o kaime tie patys dalykai kelia didžiausį pasipiktinimą. Ir su tuo atostogaująs jaunimas turi skaitytis. Jis visur ir visuomet turi rodyti gerą pavyzdį, nes geru pavyzdžiu galima labai daug nuveikti,lygiai kaip blogas pavyzdys gali atnešti labai daug blogo. Geras ar blogas pavyzdys veikia nejučiomis. O juo labiau „mokytų žmonių" elgesys veikia kaimo žmones. Todėl atostogaująs jaunimas neturi pamiršti, kad jį visur seka kaimiečių akys, turi žinoti kad blogas pavyzdys, ypač jaunimo tarpe, gali greičiau prigyti, negu geras pavyzdys. O kas gi norėtų, kad mūsų kaime vyrautų blogi papročiai ir įpročiai? Atvirkščiai, norime, kad mūsų kaimas būtų kultūringas. todėl visokiais būdais jį kultūriname. Geras pavyzdys kultūrinimo darbe užima vieną pirmųjų vietų. Todėl turime būti pavyzdingi visur, visuomet ir su visais, su vyresniais ir su jaunesniais, su daugiau ir mažiau apsišvietusiais.

Geru pavyzdingumu turi susirūpinti ir nuolat kaime gyvenantieji mokytiniai, inteligentai. Daugumas jų yra jau visai sukaimėję, bet tai dar pusė bėdos. Blogiausia, kad daugelis kaimo inteligentų tiek sukaimėjo, kad nemoka jau išlaikyti tinkamoj aukštumoj savo autoriteto, nemoka išlaikyti savo garbės, labai dažnai kaimiečių akyse net per daug nusižemina nepavyzdingai pasielgia. Ir ar gali ką nors tokie šviesuoliai gero padaryti kaime, jeigu jie žmonių akyse yra nustoję pagarbos? Aišku, kad nedaug gero tegali padaryti. Norint išlaikyti savo autoritetą tinkamoj aukštumoj, reikia pavyzdingam būtine tik santykiuose su pačiais kaimiečiais, bet ir savo privačiame gyvenime, nes kaimiečiai yra labai akylūs ir smalsūs. Privatinis inteligentų gyvenimas juos gal labiau domina, negu kas kita.

n. n.

MANO PASTABOS

Negirdėci, neregėci dzyvai

Visi žinome, kas įvyko šiemet liepos 1 dieną. Žinome, kad tą dieną tarp Lietuvos ir Lenkijos prasidėjo tiesioginis susisiekimas geležinkeliais. Kauno dienraščiuose tą dieną buvo įdėtos trumpos žinios, kad tą ir tą valandą į Kauną atėjo pirmas traukinys iš Varšuvos, tą ir tą valandą išvyko iš Kauno pirmas traukinys į Vilnių. Ir daugiau nieko. Kiek tie pirmieji traukiniai turėjo vagonų, kiek jais atvažiavo keleivių—nei šilta, nei šalta.

Tuo tarpu lenkų spauda prasidėjusiu susisiekimu geležinkeliais gyvai domėjosi. Šis susidomėjimas iš dalies gal ir suprantamas, nes daug kas abejojo, ar Lietuvoje iš viso yra geležinkeliai, ar tos valstybės gyventojai tik vežimais važinėja. Į pirmą kelionę pirmuoju traukiniu išvyko iš Varšuvos trys laikraščių korespondentai, iš Vilniaus nė vienas. Išvyko tuo tikslu, kad galėtų savo atstovaujamuose laikraščiuose aprašyti patirtus įspūdžius, kurių tikėjosi labai daug.

Neatsiliko ir Vilniaus radijofonas, kuris tą dieną įjungė savo mikrofonus Lentvaravo stotyje ir iš čia transliavo, geriau pasakius, špikeris pasakojo savo įspūdžius išeinant pirmam traukiniui į Kauną ir ateinant pirmam traukiniui į Vilnių. Špikeris nieko ypatingo, nieko įdomaus nepasakė Klausant jo pasakojimo įstrigo į mintis tik vienas faktas: Špikeris aiškiai pažymėjo, kad Lentvarave lenkai geležinkeliečiai su lietuviais geležinkeliečiais kalbėjo iš dalies r u s i š k a i, iš dalies v o k i š k a i. Bet ne lenkiškai.

Tuo tarpu Varšuvos dienraščio „Express Poranny" specialus korespondentas p. A. Obarskis, matyt, neturėdamas kuo suįdominti skaitytojų, šitaip rašo:

„Pervažiavę sieną artinamės į Vievį. Čia perone žmonių labai nedaug. Pasakojama, kad Lietuvos valdžia neleidusi norinčiųjų pamatyti pirmą traukinį iš Lenkijos".

Ką čia ilgai galvosi. Neatėjo nieks į Vievio stotį, tai Lietuvos valdžia kalta. Dabar „Expr. Poranny" skaitytojai tikrai „žinos", kaip „sunku" žmonėms gyventi Lietuvoje, kad net negali pamatyti praeinančio traukinio.

Toliau p. Obarskis dar gudresnių dalykų sugalvojo. Jis tarp kitko rašo, kad Vievio stotyje

„Lenkų policijos komisaras, dviejų puskarininkų lydimas, prieina prie lietuvių policijos viršininko. Visi kalba l e n k i š k a i. Stovį šalia lietuvių geležinkeliečiai tarp savęs kalba irgi l e n k i š k a i".

Dzūkai, perskaitę tokias sensacijas, pasakytų, kad tai yra „Neregėci, negirdėci dzyvai", nes iš tikro keista, kad Lietuvoje ir policija ir geležinkeliečiai kalba tik lenkiškai. Manau, kad ir „Express Poranny" skaitytojai nemažiau stebėsis tokiomis p. Obarskio, „z braku laku" sensacijomis.

Iš tikro keistas sutapimas! Atvykę į Lentvaravą lietuviai geležinkeliečiai nieko nesupranta lenkiškai ir kalba su lenkais geležinkeliečiais r u s i š k a i, o Vievyje net savo tarpe kalba l e n k i š k a i

Po tokių sensacijų, nieko nebus nuostabaus, jei „Express Poranny" ar jam panašiame laikraštyje rasime žinių, kad visoje Lietuvoje visi kalba lenkiškai ir su niekuo negalima susikalbėti lietuviškai.

×

Baigdamas noriu paminėti dar vieną faktą. Lenkų spaudos pranešimu, atvykus pirmajam Varšuvos traukiniui į Kauną, stotyje lenkų žurnalistus pasitiko lietuvių spaudos atstovai. Ir tai galėjo būti. Kodėl ne! Tik įdomu būtų žinoti, ar pasitiku iųjų tarpe d-ras Skrupskelis buvo, ar ne?

R. M.

— Lenkijos vidaus reikalų ministeris gen. Skladkovskis išsiuntinėjo vaivadoms aplinkraštį, kuriame nurodoma, kad rugiapiūtės ir šienapiūtės metu kaimo žmonės nebūtų veršiausi tvarkyti savo sodybų.

Tame pačiame aplinkraštyje yra pasakyta,kad sodybų išorinis sutvarkymas turėsiąs būti atliktas vėliau.

KORESPONDENCIJOS

Rodunė, Lydos apsk. *Laukia atsakymo.* Rodunės parapijos bažnyčioje buvo dar rusų laikais įtaisyta lietuvių vėliava, kurios vienoje pusėje buvo žodžiai: „Karaliene Angelų, melskis už mus", antroje pusėje — „Šv. Juozapai, melskis už mus". Didžiojo karo metu lietuviai, prisivengdami, kad vėliavos kas nesunaikintų, buvo ją priglaudę viename kaime. Vokiečių laikais vėliava vėl įnešta į bažnyčią ir nuo to laiko stovėjo niekeno neliečiama. Pagaliau šių metų kovo mėnesį kažkokie piktadariai šią vėliavą sugadino—sudraskė visą apatinę dalį, kur buvo lietuviški žodžiai. Po kiek laiko, vietos klebonui kun. Šteinui dėl šios vėliavos sugadinimo nieko nesakant ir nedarant, parapijos lietuviai sukruto ir apskundė Eišiškių dekanui kun. Močulskiui, kuris tuo reikalu parašė kun. Šteinui laišką Nežinodami kuo visa tai pasibaigs, birželio 7 d. parapijiečiai buvo nusiuntę pas Vilniaus arkivyskupą savo atstovus (Joną Radzevičių ir Bolių Nevierą), kurie paprašė, kad įsakytų aukščiau minėtą įvykį ištirti. Arkivyskupas prižadėjo jų prašymą patenkinti, bet liepė viską surašyti raštu. Lietuvių atstovai taip ir padarė. Bet iki šiol to žygio pasėkų dar nematyti ir vis dar laukiama iš arkivyskupo kurijos atsakymo.

Kazys.

Rašydami korespondencijas, stenkitės žinias paduoti tikras, teisingas

VILNIAUS KRONIKA

Svečiai iš Kauno

A. a. inž. Vytauto Vileišio palaikus iš Kauno į Vilnių atlydėjo per 80 žmonių. Jų tarpe velionies žmona, Lietuvių Tautininkų Sąjungos generalinis sekretorius dr. Janavičius, teisingumo viceministeris Drevinskas, adv. Jonas Vileišis, jo sūnus, užsienių reikalų ministerijos ekonominio departamento ref. Petras Vileišis, Vincas Vileišis, Vytautas Vileišis, Vyriausio Tribunolo prokuroro padėjėjas Kavolis, apygardos teismo prokurorai Domeika ir Kaminskas, žurnalistai Ilgūnas ir Vilkis Vilkomirskis, d-rė Alseikienė, dr. Deveniai, inž. Vizbaras, inž. K. Rimkus, studentų Neo-lituanų korporacijos valdyba, Amerikos filmininkai broliai Matusai, prekybininkas Gaulia ir visa eilė velionies giminaičių ir kitų asmenų.

Liepos 6 d. kauniečiai ir būrelis vilniečių su pirmininku p. K. Stašiu vėl buvo susirinkę į Rasų kapines, kur Lietuvių Tautininkų Sąjungos vardu buvo uždėti vainikai ant Petro Vileišio ir dr. Jono Basanavičiaus kapų. Ta proga visi bendrai aplankė lietuvių karių, M. K. Čiurlionies, Povilo Višinskio, Emilijos Vileišienės ir kitų žymesnių lietuvių kapus. Po to kauniečiai lankė įdomesnes Vilniaus vietas. Dalis jų buvo atsilankę ir „Aido“ redakcijoje. Važinėjo po miestą tautinėmis vėliavėlėmis papuoštais automobiliais. Visa tai kėlė praeivių didelį susidomėjimą.

Svečiai iš Vilniaus išvažiavo Kaunan liepos 7 dieną 15 val.

×

Kaip aukščiau rašoma, kartu su velionies palaikais atvežta iš Kauno daug vainikų. Jų tarpe pažymėtini Lietuvos Valstybės Prezidento, Lietuvių Tautininkų Sąjungos, „Neolituanijos“ korporacijos, Lenkijos pasiuntinio Kaune ir kt Vilniuje paruošti keturi vainikai: Lietuvos pasiuntinio Varšuvoje, Vilniaus lietuvių visuomenės, ponų Stašių ir Latvijos užsienių reikalų ministerio Munterso vainikas, kurį uždėjo ant karsto Latvijos konsulas Vilniuje p. Donas.

Į Kauną derėtis

Spaudos pranešimu, netrukus Vilniaus prekybos ir pramonės rūmai rengiasi išsiųsti savo delegaciją į Kauną ir į kitus Lietuvos miestus tikslu susipažinti su ekonomine Lietuvos padėtimi. Visų pirma norima aptarti medžių plukdymo klausimą.

Tačiau podraug aiškėja, kad kol kas šios delegacijos išvykimas esąs neaktualus.

Išėjo naujas lietuviškų eilėraščių rinkinys

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos Juozo Kėkšto lietuviškų eilėraščių rinkinys „Toks gyvenimas“. J. Kėkšto dabar atskira knyga išleisti eilėraščiai savo metu buvo spausdinami vienkartiniuose literatūros leidiniuose.

Įsteigta muitinė

Prasidėjus tiesioginiam susisiekimui geležinkeliais su Lietuva, Lentvarave šiomis dienomis yra įsteigta muitinė.

Jei gaus pinigų.

Šiomis dienomis įvykusiame miesto tarybos posėdyje buvo nutarta pastatyti naujovišką žuvų parduotuvę ir išgristi Mickevičiaus gatvę tašytais akmenimis. Tačiau visa tai galės būti padaryta, jei miesto taryba gaus kur nors pinigą, kurių nutarta pasiskolinti. Žuvų parduotuvei pastatyti — 50.000 auks., o Mickevičiaus gatvei išgrįsti — 120.000 auks.

Taip pat nutarta mėginti pasiskolinti 312.000 auksinu šiaurės mūgės namams pasistatyti ir pagaliau nutarta prašyti 80.000 auks. pašalpos zoologijos sodui praplėsti.

Sako, kad jau paskutinį kartą

Iš lentų sukaltas A. Mickevičiaus paminklas (maketa) trumpiausiai stovėjo prie teismo rūmų. Dabar šis „paminklas“ būsiąs pastatytas Bernardinų sode ir po to esą būsianti išrinkta pastovi paminklui vieta.

Vietos lenkų spauda teigia, kad iš lentų sukaltas paminklas daugiau nebūsiąs kilnojamas.

J. Amerikos Valstybių nepriklausomybės šventė

Liepos 4 d. Jungtinės Amerikos Valstybės šventė savo nepriklausomybės paskelbimo šventę. Ši šventė buvo plačiu mastu paminėta ir Lietuvoje. Ją suruošė neseniai įsisteigusi Lietuvių ir Amerikiečių Draugija. 19 val. Karo Muziejaus salėje įvyko iškilmingas posėdis, į kurį atsilankė Jungtinių Amerikos Valstybių įgaliotas ministras Lietuvai Noremas, finansų min. Indrišiūnas, švietimo viceministras K. Masiliūnas, daug Amerikos lietuvių, į Lietuvą atvykusių ryšium su dvidešimties metų nepriklausomybės sukaktuvėms, Amerikos lietuvių choras „Pirmyn“ ir šiaip daug aukštų svečių ir visuomenės. Šios sukakties proga atitinkamas kalbas pasakė Lietuvių ir Amerikiečių Dr-jos pirm. dir. J. Kaupas, vicem. Masiliūnas, ministeris Noremas, amerikietis lietuvis kun. Balkūnas. „Pirmyn“ choras pagėdojo Amerikos ir Lietuvos himnus, ir padainavo keletą dainelių. Per vėliavų nuleidimo iškilmes J. A. V. įgaliotas ministeris Lietuvai Noremas ir Lietuvių Amerikiečių Draugija uždėjo vainikus ant Nežinomojo Kareivio kapo. Atitinkamas kalbas pasakė dir. J. Kaupas ir gen. Vl. Nagius.

PAREIŠKIMAS

Nuolankiai prašau Gerbiamosios Redakcijos patalpinti šį mano trumpą pareiškimėlį.

1937 m. rugsėjo mėn. kai kuriuose Vilniaus lenkų laikraščiuose buvo pasirodžiusių žinių, iš kurių kai kas galėjo susidaryti nuomonę, kad aš esąs prasikaltęs kriminaliniu atžvilgiu. Kadangi nieko bendro su panašiais dalykais neturėjau, todėl neatsižvelgiant į daromus kai kieno man sunkumus, miesto ir apygardos teisme buvau išteisintas. Atitaisęs įžeidžiančias mane informacijas lenkų spaudoje, radau reikalą pranešti ir savo visuomenei, kad nieko bendra su prikišamu man nusikaltimu neturėjau.

1938.VII.5 d.

A. Beinorius.

Kas daugiau duos

vokiečiai ar prancūzai su anglais?

Po Didžiojo karo vokiečiai gerokai įsistiprino Balkanų valstybėse, kurioms yra paskolinę milžiniškas pinigų sumas ir tuo būdu tos valstybės ekonominiu atžvilgiu yra priklausomos nuo Vokietijos, iš kurios turi pirkti įvairias prekes.

Paskutiniu metu Balkanų valstybėmis ypač susidomėjo anglai ir taip pat prancūzai. Šių valstybių ne tik diplomatai, bet ir bankininkai vis dažniau lankosi Balkanų valstybėse, siūlydami joms įvairių paskolų. Pagaliau netikėtas Prancūzijos susitarimas su Turkija dėl Aleksandretos krašto dar labiau įtikino vokiečius, kad Balkanuose pradeda įsigalėti Prancūzija ir Anglija.

Visa vokiečių spauda atsidėjusi seka įvykių eigą, neslėpdama, kad Prancūzijos ir Anglijos staigus susidomėjimas Balkanu valstybėmis yra nukreiptas prieš Vokietiją, kuriai tuo būdu norima užkirsti kelias į Artimuosius Rytus.

Amerika turės oro tvirtoves

Jungtinių Amerikos Valstybių karo departamentas užsakė naujus 98 lėktuvus ir 273 motorus už 14.433.196 dolerių.

Šitas užsakymas apima 13 „skraidančių tvirtovių“, kurių dabar iš viso bus 52. Toliau čia jeina 78 bombardavimo lėktuvai ir 7 kovos lėktuvai. Be to, karo departamentas sudarė sąrašą visų užsakymų, kurie buvo padaryti per šiuos biudžeto metus.

Į tą sąrašą įtraukti 588 lėktuvai už 29.000 000 dolerių. Tie lėktuvai taip yra paskirstyti pagal savo rūšis: 236 naikintuvų, 118 bombardavimo lėktuvų, 35 puolimo lėktuvai, 35 sekimo lėktuvai, 20 mokomųjų lėktuvų, 51 transporto lėktuvas ir 95 kovos lėktuvai.

×

Visa tai betgi labai brangiai atseina ir todėl paskutiniu metu Jungtinės Amerikos Valstybės beveik kasmet turi deficitinį biudžetą. Pavyzdžiui, praėjusiais metais Amerikos biudžetas davė 1.459.000.000 dolerių nuostolių.

KARAS KINIJOJE

Kinai patenkinti karu, kuris suvienijo visus kinus

Vieno laikraščio korespondentui teko pasikalbėti su Kinijos atstovu Prancūzijoje. Atstovas pareiškė savo asmenišką nuomonę: „Žiūrint iš militariško taško neįmanoma, kad karas pasibaigtų Japonijos pergale. Galimas daiktas, kad kinų pulkai dar nekartą karo lauke bus sumušti, bet tatai negalės paveikti galutino laimėjimo. Japonų įsiveržimas į Kiniją atnešė kinų tautai tą vienybę, kurios jau senai ilgėjosi geriausi kinų patriotai, bet kurios negalima buvo pasiekti dėl skirtingų politinių pažiūrų. Dabar visi Kinijos politiniai vadovai yra susispietę aplink Čangkaišeką ir jo centrinę vyriausybę. Visi kinų tautos sluoksniai giliai supranta dabartinės kovos reikšmę. Kiniečiai suprato, kad jie turi išsilaikyti kaip tauta, kuri turi tūkstančius metų senumo kultūra, ir kad ji negali pasiduoti užpuoliko brutaliai jėgai. Didelė paspirtis kinu kariuomenei yra visa kinų tauta, kuri sukilo prieš užpuoliką. Tik japonai spėja ką nors užimti ir įsistiprinti, kad jų užnugaryje tuoj pradeda veikti partizanai, kurie neleidžia japonams įgyvendinti jų sumanymus. Japonų įsiveržimas Kinijon turi dar ir kitas įdomias pasėkas: kareivio amatas Kinijoje vėl pasidarė garbingas. Iki šiol į kareivį Kinijoje buvo žiūrima kitaip.

Kinijoje didžiausioje pagarboje buvo keturi luomai. Visų pirma studentai. Juose kinų tauta matė savo geriausį dalį, iš kurios išaugo būsimieji Kinijos likimo vadovai. Po jų ūkininkai, kurie apdirba tėvų žemę, dar po jų amatininkai, kurie gyvena iš savo rankų darbo ir, pagaliau, pirkliai, kurie parduoda savo žemės gaminius ir aprūpina valstybę pinigais. Kareivis gerbiamas nebuvo. Dabar visa pasikeitė. Šis pasikeitimas kinų tautos psichologijoje yra įsidėmėtinas“.

KARAS ISPANIJOJE

Mūšiai Teruelio apylinkėse

Telegramų pranešimu, paskutinėmis dienomis Teruelio apylinkėse vyko dideli ir atkaklūs mūšiai. Visu Teruelio frontu puolė sukilėliai ir, kaip praneša jų armijos vadovybė, pasistūmėjo keliolika kilometrų pirmyn, sumušdami dvi vyriausybininkų brigadas.

Šiam puolimui vadovauja žymūs sukilėlių vadai, kurių įsakymu sukilėlių lėktuvai bombardavo kelis miestus, kurie yra vyriausybininkų rankose. Bombardavimo metu buvo daug užmuštų ir sužeistų.

Diplomatai neskuba

Kaip žinia, jan antri metai Londone yra įsteigtas vadinamasis nesikišimo į naminį Ispanijos karą komitetas. Kartas nuo karto šaukiami šio komiteto posėdžiai, kurių metu tariamasi, kokiu būdu galima atšaukti iš Ispanijos vadinamuosius savanorius, kurių ten yra šimtai tūkstančių neispanų, o daugiausia, kaip žinia, italų.

Iš tų betgi pasitarimų nėra jokios naudos, nes karas ir toliau vedamas didžiausiu atkaklumu ir nors jau baigiasi dveji metai, kai jis prasidėjo, savitarpėms žudynėms vis dar nematyti galo.

Dabar pranešama, kad nesikišimo komitetas po ilgų ginčų priėmė anglų pasiūlymą, pagal kurį ir norima atšaukti vadinamuosius „savanorius“. Tačiau nubalsuotas anglų pasiūlymas — planas būsiąs pradėtas vykdyti tik spalių mėn. pradžioje. Dabar yra tik liepos mėn. pražia. Taigi, pagal diplomatų nutarimą, išpanai dar gali kariauti tris mėnesius.

Įvairumai

Hubertas Vilkinsas vėl plauks į šiaurės ašigalį

Šiomis dienomis žinomasis šiaurės ašigalio tyrinėtojas Hubertas Vilkinsas pakeliui buvo užsukęs į Elsinkį. Nors jis labai vengė susitikti su laikraštininkais, vis dėlto jam nepavyko visiškai nuo jų pasislėpti. Noromis nenoromis jam teko šį tą papasakoti apie savo numatomąją kelionę į šiaurės ašigalį.

„Jei viskas sklandžiai eis“, pareiškė Hubertas Vilkinsas „tai kitą pavasarį aš savo povandeniniu laivu jau būsiu pakeliui į šiaurės ašigalį. Šios kelionės finansiniai reikalai jau yra beveik visiškai sutvarkyti, nes iš 20.000 kelionei reikalingų sterlingų svarų man trūksta tik 5.000.

Naujo povandeninio laivo statybos planai jau yra padaryti. Aš jau sudariau su viena Londono firma sutartį tam povandeniniam laivui pastatyti. 75 pėdų ilgumo laivas bus aprūpintas specialiais propeleriais. Laivo stuburas bus 14 pėdų skersmenyje. Jis bus apdengtas 1 colio storumo plieno plokštėmis. Britų admiraliteto tyrinėjimo institutas tą modelį jau išmėgino ir susilaukė labai gerų vaisių. Dabar Londono laivų dirbtuvė laukia pačių paskutinių. įsakymų, kad galėtų pradėti naujojo povandeninio laivo statybos darbus.

Kelionės pradmė vyks iš vieno kurio Norvegijos uosto 1939 metų pavasarį. Iš čia povandeniniu laivu po ledų apačia vyksiu per šiaurės ašigalį į Aliaską. Jau dabar šiaurės ašigalis yra apjuostas visos eilės meteorologinių stočių, kurios renka tolimesnius pranešimus apie Lediniuotojo vandenyno oro sąlygas. Tačiau tos stotys tėra sujungtos tik su Grenlandija, Špicbergenu, Pranciškaus Juozapo salomis ir Sibiru. Prieš Aliaską šiuo metu dar nėra nė vienos tokios stoties. Dėl to mano kelionės tikslas yra papildyti meteorologinių stočių grandinėje tuščiąsias vietas.

Klausiama, kodėl aš tai kelionei pasirinkau povandeninį laivą. Atsakyti į tai yra labai lengva. Pastoviai ir tvirtai ant ledo paviršiaus įrengta stotis keičia savo vietą kartu su to ledo linksena. Praktiškai visai nėra įmanoma tokią stotį išlaikyti toje pačioje vietoje. O dėl tos priežasties labai nukenčia vietos meteorologinių aplinkybių tyrinėjimas. Antraip povandeninis laivas be ypatingo sunkumo gali išsilaikyti vienoje vietoje. Kai aš savo daugelyje ankstyvesnių kelionių į šiaurės ašigalį patyriau, kad ten ledo pluta niekur nėra storesnė, kaip trys metrai, tai be jokio ypatingo sunkumo galima palaikyti ryšius su paviršium. Naujasis povandeninis laivas bus aprūpintas įtraukiamuoju bokštu, kurį bus galima iš stuobrio iškišti į viršų kelis metrus. Be to, tam tikru elektriniu prietaisu bus galima ištirpdyti ledą ir tuo būdu iškilti į paviršių bet kurioje vietoje.

Iš povandeninio laivo bus galima bevieliu telegrafu susikalbėti su lėktuvais, kurie iš Aliaskos atvyks į mūsų stotį ir jos gyventojus pagal reikalą aprūpins miestu ir kitais daiktais. Numatyta, kad povandeninis laivas maisto kartu su savimi pasiims trejų metų laikui. Aš pats laive pasiliksiu kuo ilgiausiai, tačiau savo bendradarbius aš manau kartkartėmis pakeisti. Kad į šią kelionę yra daug norinčių vykti, rodo jau ir tai, kad iki šio laiko jau yra užsiregistravę 4.7000 vyrų ir 600 moterų.

Visas mano planas nėra jau toks fantastiškas, kaip tai išrodo. Tik pagalvokime mes apie Jules Verne knygą. Mūsų laikais jau visi tie stebuklai, apie kuriuos jis savo knygoje kalbėjo, yra įvykdyti. Pažanga yra nuėjusi už jį daug toliau. Ta aplinkybė, kad prieš Aliaską bus įsteigta nauja meteorologinė stotis, galima aukštai įvertinti.“

Redakcijos atsakymai

A. Č—ui. Pinigus gavome. Ačiū. Liko dar 5 auks. skolos.

Taip praeina komunistinė garbė

Suareštuotas Dimitrovas

Europos spaudoje pasirodė sensacingų žinių apie nepaprastus įvykius Sovietų Rusijoje. Jau praėjusiame „Aido“ numeryje buvo minėta, kiek per paskutinius dvejus metus Rusijoje žuvo generolų ir, kad šiuo metu bega iš Sovietų Rusijos, kas kur galėdamas. Dabar pranešama, kad Maskvoje buvo suareštuotas ne eilinis komunistas, ar koks didikas, bet patsai komunistinio judėjimo vadas, kominterno pirmininkas, garsus Dimitrovas, kuris savo metu Leipcigo teisme buvo teisiamas už Vokietijos reichstago rūmų padegimą. Vėliau, vokiečiams grąžinus Dimitrovą bolševikams, šie jį paskyrė kominterno vadu, o dabar suareštavo ir gal netrukus sušaudys, nes ir Dimitrovo draugai: Popovas ir Tanevas (bulgarai) seniai kaž kur dingo.

Podraug pasirodė žinių, kad Sovietų Rusijoje paskutiniu metu buvo išvaikyta lenkų komunistų partija, kurios vadai jau anksčiau buvo suimti ir sušaudyti.

„AIDO“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius Liudvikas Cicėnas.

„RUCH“ spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.